

Handläggare
Kristina Björkegren Linder
Telefon: +46 8 508 33 890

Till
Utbildningsnämnden
2018-03-15

Nationella minoritetsspråk i skolan – förbättrade förutsättningar till undervisning och revitalisering

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 110-43/2018

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Inger Pripp
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått regeringens betänkande *Nationella minoritetsspråk i skolan – förbättrade förutsättningar till undervisning och revitalisering*, SOU 2017:91 på remiss. I utredningen föreslås bland annat att ett nytt ämne, *nationella minoritetsspråk*, införs i skollagen. Ämnet ska ha en egen timplan med garanterad undervisningstid.

Utbildningsförvaltningen anser att förslagen är bra utifrån syftet att värna och revitalisera de nationella minoritetsspråken. Det bör dock framhållas att det finns utmaningar för skolhuvudmän och skolor med de föreslagna förändringarna, bland annat bristen på modersmåls lärare.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samverkan med avdelningen för stöd till lärande och elevhälsa.

Barnkonsekvensanalys

De åtgärder som föreslås stärker elevernas rättigheter i skolan. Förslagen i betänkandet ger bättre förutsättningar för elever att utveckla språkkunskaper i nationella minoritetsspråk. Förslagen bedöms därför gynna barn och familjer som vill stärka den kulturella tillhörigheten och utveckla kunskaper i det nationella minoritetsspråket

Bakgrund/Ärendet

I Sverige finns sedan 1999 fem erkända nationella minoriteter; judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Sverige har, genom att ratificera den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk och Europarådets ramkonvention till skydd för nationella minoriteter, folkrättsligt förbundit sig att skydda de nationella minoriteterna och stödja deras kulturer och språk. Trots en medveten minoritets- och minoritetsspråkpolitik har Sverige återkommande fått kritik från Europarådets granskningsorgan. Kritiken rör ofta utbildningsområdet.

Med ambitionen att öka och förbättra tillgången till undervisning i de nationella minoritetsspråken tillsattes den särskilda utredning som avlämnat det betänkande som nu gått ut på remiss, *Nationella minoritetsspråk i skolan*, SOU 2017:91.

Utredningens huvudförslag innebär:

- inrättande av ett nytt ämne – *Nationellt minoritetsspråk*, som särskiljs från den undervisning som idag sker inom ramen för modersmålsundervisningen.
- att det nya ämnet *Nationellt minoritetsspråk* ska ingå i timplanerna
- förstärkta möjligheter till tvåspråkig undervisning på nationellt minoritetsspråk.

Ett nytt skolämne införs – nationellt minoritetsspråk

De nationella minoritetsspråken har i dag en särställning i förhållande till annan modersmålsundervisning, dels räcker det att en elev efterfrågar språket för att skolan har skyldighet att anordna undervisning, dels kan de nationella minoritetsspråken läsas också av dem som inte har några förkunskaper i språket. Särställningen är ett led i strävan att möjliggöra en vitalisering.

För att tydliggöra de nationella minoritetsspråkens särskilda status har utredningen funnit behov att särskilja undervisningen i nationella minoritetsspråk från modersmålsundervisningen

generellt. Därför föreslås att de fem nationella minoritetsspråken lyfts ut från de nuvarande generella bestämmelserna om modersmålsundervisning och bildar ett nytt ämne ”*Nationellt minoritetsspråk*”. Ämnet ska - utöver målen att utveckla kunskaper i och om språken och om minoriteternas kultur - också fungera som ett revitaliserande stöd för språken.

Ämnet nationellt minoritetsspråk ska ingå i timplanerna
Den genomsnittliga oreglerade undervisningstiden i de nationella minoritetsspråken är idag cirka 60 minuter per vecka. En minsta garanterad undervisningstid föreslås på 960 timmar fördelat lika över stadierna. Det motsvarar mellan 2-3 timmar per vecka. Utredarna ser flera fördelar med detta; ämnets status höjs liksom dess stabilitet. Det innebär också, menar utredarna vidare, att arbetssituationen för lärare och kvaliteten på undervisningen förbättras när lärarna blir mer integrerade i skolans arbete och eleverna får mer fokuserad och individuell undervisning.

Samtidigt konstateras att förslagen innebär ett ökat åtagande för skolväsendets huvudmän. Utredningen har fokuserat på rättighetsperspektivet och man är från utredarnas sida medvetna om att förslagen kan vara utmanande för huvudmännen. För att förändringarna ska ha reell bärkraft krävs det snabba åtgärder för att säkerställa fler modersmålslärare. Utredarna vill gärna se kreativa lösningar som till exempel snabbspår för behörighet som modersmålslärare.

Kommunerna kommer att kompenseras för de ökade kostnaderna i enlighet med finansieringsprincipen.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom remissens förslag om att undervisning i de nationella minoritetsspråken lyfts ut från regelverket kring modersmålsundervisning. En timplan kopplad till ämnet med garanterad lägsta undervisningstid ger tyngd och legitimitet åt ämnet på det sätt som det också redogörs för i utredningens konsekvensbeskrivning.

Förslagen är bra utifrån syftet att värna och revitalisera de nationella minoritetsspråken. Eleverna kommer att ges möjlighet till undervisning i de nationella minoritetsspråken i en utsträckning som ger bättre resultat för språkutvecklingen, och i relation till de kunskapskrav som finns i kursplanerna. Det leder i förlängningen till att språken också har bättre förutsättningar att överleva. Men,

som också beskrivs i betänkandet, finns utmaningar som inte kan lösas med kompensation för ökade kostnader. Det handlar framför allt om den bristande tillgången på modersmåslärare. Stockholms stad vill därför lyfta fram både fjärrundervisning och distansundervisning som möjliga alternativ och även uppmana till samarbete över kommungränserna. Förvaltningen välkomnar också de kreativa lösningarna med ”snabbspår för modersmåslärare” och egen lärarutbildning.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen. Samt att Beslutet justeras omedelbart.

Bilaga

SOU 2017:91, Nationella minoritetsspråk i skolan , dnr 110-43/2018